

ශ්‍රී ලංකාවේ වන සංරක්ෂණයේ විකාශනය.

වේගිකාසික සිංහල රාජධානි කාල වකවානුවලදී වන සංරක්ෂණයට සුවිශේෂී ස්ථානයක් හිමි වී තිබී ඇති බවට මුලාශ්‍රයන් රාශියක් සාක්ෂි දරමින් තිබේ. ක්‍රි. පූ. 247 - 207 අතර රජවූ දේවානම්පියතිස්ස රජතුමා වෙන් කළ “මහමෙව්නා උයන” ලිඛිත ඉතිහාසය තුළ ලොව ප්‍රථම රක්ෂිතය හා අහය භූමිය ලෙස සැලකේ. එමෙන්ම වසර සිය ගණනක් විකාශනය වූ විශිෂ්ඨ වාරි ශිෂ්ටාචාර යුගයේ දී මෙරට වැව් රක්ෂිත, ඇල රක්ෂිත, දොළ රක්ෂිත (ගංගා, ඔය ආශ්‍රිත) කඳු රක්ෂිත හා පුණ්‍ය භූමි රක්ෂිත (වෙහෙර විහාර ආශ්‍රිත) ලෙසින් වන රක්ෂිත රාශියක් තිබී ඇත.

කෙසේ වෙතත් වසර 1796 දී බ්‍රිතාන්‍යයන් මෙරටට පැමිණෙන විටත් ඉතා හොඳ වන ආවරණයක් තිබිණි. මේ නිසාම 1811 දී සැමුවෙල් ඩැනියෙල්ස් නම් ඉංග්‍රීසි ජාතිකයෙක් මෙරට “කැළෑ අධිකාරීවරයා” (Superintendent of forest) ලෙස බ්‍රිතාන්‍ය කිරීටයෙන් පත් වී පැමිණ ඇත. ඉන්පසු ඔහුගේ භාරදුර කාර්යය ලෙසින් දැව කපා අපනයනය කිරීම 1815 දී ආරම්භ විය. එළි පෙනෙළි වූ වන ඉඩම් වල කෝපි වගාව ව්‍යාප්ත කෙරිණි. වසර 1873 දී එවකට ආණ්ඩුකාර සර් විලියම් ග්‍රෙගරිගේ උපදේශකත්වය යටතේ මෙරට වනාන්තර පාලනයට මුල් වරට වන පාලක වරුන් (Foresters) පත් කෙරිණි. ඉන් පසුව ඉංග්‍රීසි ජාතික වන පාලකවරයෙක් වන එෆ්. ඩී. ඒ. වින්සන්ට් මහතා 1882 දී වන විද්‍යා උපදේශක ලෙසින් පත් කෙරිණි. පරිපාලනය, වන කළමනාකරණය හා වන සංරක්ෂණය ඔහුට පැවරුණ රාජකාරී විය.

ඉන්පසු මෙරට වන ඉතිහාසයේ සුවිශේෂී සිදුවීමක් වන්නේ 1887 දී ඉංග්‍රීසි ජාතික ආර්. තොම්සන් මහතා මෙරට ප්‍රථම වන සංරක්ෂක (First Conservator of forest) ලෙසින් පත්වීමයි. මේ සමඟින් මෙරට වන සංරක්ෂණය හා විද්‍යාත්මකව වන කටයුතු සිදු කිරීම ආරම්භ විය. ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුවේ වෙනම ආයතන ව්‍යුහයක් මේ සමඟ ආරම්භ විය. පසුව 1890 දී ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රථම රක්ෂිතය ලෙසින් තෙත් කලාපයේ මධ්‍ය ප්‍රදේශයෙහි අක්කර 800 ක් මුල් වරට වෙන් කෙරුණි.

වසර 1899 වන ඉතිහාසයේ ඊළඟට සුවිශේෂී වසර විය. ඒ “වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව” විධිමත් ලෙස පිහිටුවීමත් සමඟයි. පසුව 1904 දී ශ්‍රී ලංකාවේ සියළු ප්‍රදේශ වල වන පරිපාලනය සඳහා දසා, අඩව් හා බීට්ටු ලෙසින් වෙන් කෙරිණි. එය බ්‍රිතාන්‍ය වන පරිපාලන ක්‍රමයේම අවිච්චිත විය.

නව වන ආඥා පනත 1907 දී බිහි කිරීමත්, පැළෑටි ආරක්ෂණ ආඥා පනතක් 1924 දී ඇති කිරීමත් පසු කාලීනව සිදු වී තිබේ. එමෙන්ම ප්‍රථම වන ප්‍රතිපත්තිය 1929 දී එළි දැක්වූන අතර 1930 දී වනාන්තර ප්‍රදේශ සිතියම් කරණය ඇරඹීමත්, 1937 දී වෘක්ෂලතා හා වන සත්ව ආඥා පනත බිහිවීමත් සුවිශේෂී වේ.

1948 දී ශ්‍රී ලංකාවට නිදහස ලැබීමත් සමඟ 1949 දී මෙරට වන පරිපාලනය බ්‍රිතාන්‍යයන්ගෙන් අත් මිදුණි. ඒ සමඟින් වන ක්ෂේත්‍රය වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව (Forest Department) හා වන ජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව (Wild life Conservation department) ලෙසින් දෙකකි විය. පසුව සිංහල ජාතික වන සංරක්ෂක වන ජේ. ඒ. ද. සිල්වා මහතා යටතේ වන ප්‍රතිපත්තිය නැවත නිර්වචනය විය. තවද 1966 දී වන ආඥාපනතට සංශෝධනයක් එක් විය. 1968 දී මෙතෙක් වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදු කළ දැව හෙලිම් හා අලෙවිය සඳහා වෙනමම ආයතනයක්, එනම් රාජ්‍ය දැව සංස්ථාව බිහි විය. (State Timber Corporation)

මේ වන විට පැවති වන ආඥා පනතට 1979 දී සංශෝධනයක් එක් වීමත්, 1980 දී ජාතික පාරිසරික පනතට සමගාමීව ජාතික වන ප්‍රතිපත්තියක් එළි දැක්වීමත් පසු කාලීනව සිදුවූ සුවිශේෂී සිදුවීම් වේ. මේ සමඟින් සිඝ්‍රයෙන් අඩුවන වන ප්‍රතිශතය පාලනය කිරීම සඳහා සමාජීය වන වගා සංකල්පය ද මෙරටට හඳුන්වා දුණි. 1982 දී වන ආඥා පනතට නැවතත් සංශෝධනයක් එක් වන අතර ඉන් පසු කාලසීමාවේදී “මිනිසා හා ජෛව ගෝල රක්ෂිත වැඩසටහන (MAB Programme) ලෝක උරුම වන භූමියක් ලෙස සිංහරාජය ප්‍රකාශයට පත්වීම, පුජා වනවගා ව්‍යාපෘතිය (Community forestry project) ක්‍රියාත්මක කිරීම, කෘෂි වනවගා (Agro forestry) සංකල්පයක ව්‍යාප්ත කිරීම ආරම්භ විය. වසර 1988 දී ජාතික පාරිසරික පනතට සංශෝධනයක් එක් වීමත්, ජාතික උරුම වන භූමි පනත පැමිණීමත් සිදුවිය. එයින් පසු කාලයේ දී පුජා සහභාගිත්ව වන වගා ව්‍යාපෘතිය (Praticiatory Forestry project) 1993 - 2001 අතර ක්‍රියාත්මක විය. මෙය ශ්‍රී ලංකාව පුරා ඉතා පුළුල්ව ක්‍රියාවට නැංවූ වැඩසටහනක් විය.”

ශ්‍රී ලාංකීය වන ක්ෂේත්‍රය තුළ 1995 දී ජාතික වන ප්‍රතිපත්තිය, (National Forest Policy) බිහිවීමත්, වන ක්ෂේත්‍ර මහා සැලැස්ම (Forestry sector Master plan) 1955 - 2020 අතර කාලය සඳහා පිහිටුවීමත් කාලීන වැදගත් කමකින් යුතු ඉතා සුවිශේෂී සිදුවීමක් විය. කෙසේ වෙතත් මේ වන විට වන සම්පත් කළමනාකරණ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වීමත්, ශ්‍රී ලංකා ඕස්ට්‍රේලියා ස්වභාවික සම්පත් කළමනාකරණ ව්‍යාපෘතියේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක වීමත්, ශ්‍රී ලාංකීය ජනතාව වන වගාව කෙරෙහි නැඹුරු වීමත්, පෞද්ගලික ආයතන වන වගා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමත්, වන සංරක්ෂණ නිලධාරීන් පුහුණු කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා වන වද්‍යායතනයේ ක්‍රියාමාර්ග විධිමත් කිරීමත්, නූතන ප්‍රවණතා ලෙසින් දක්නට ලැබේ.

මුද්‍රිත ප්‍රසන්නපීත් පෙරේරා
 කවිකාවාරිය,
 ශ්‍රී ලංකා වන වද්‍යායතනය,
 වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව.

